

C-33/21. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2021. január 18.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Corte suprema di cassazione (Olaszország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. december 21.

Felperesek:

Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro
(INAIL)

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

Alperes:

Ryanair DAC

Az alapeljárás tárgya

Felülvizsgálati kérelem a Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság, Olaszország) azon ítélete ellen, amellyel az elutasította az Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (országos munkahelyibaleset-biztosítási intézet, Olaszország; a továbbiakban: INAIL) és az Istituto nazionale della previdenza sociale (országos társadalombiztosítási intézet, Olaszország; a továbbiakban: INPS) által a Tribunale di Bergamo (bergamói bíróság, Olaszország) azon ítélete ellen előterjesztett fellebbezéseket, amellyel a Tribunale di Bergamo (bergamói bíróság) elutasította az INAIL és az INPS annak megállapítása iránti kereseteit, hogy a Ryanair DAC (a továbbiakban: Ryanair) az olasz jogi szabályozás értelmében köteles volt az Orio al Serio repülőtérre (Bergamo, Olaszország) légi személyzetként beosztott 219 munkavállalót biztosítani. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A Corte di cassazionének (semmitűszék, Olaszország) mint kérdést előterjesztő bíróságnak azt a kérdést kell elbírálnia, hogy az olasz szociális biztonsági jogi szabályozás hatálya alá tartoznak-e valamely, Írországból származó lakóhellyel rendelkező légitársaság olaszországi bázishelyre beosztott munkavállalói.

E tekintetben az alacsonyabb fokokon eljáró bíróságok kizárták, hogy a szóban forgó légitársaság Olaszországban „fiókteleppel” vagy „állandó képvisellel” rendelkezne; ezen okból kifolyólag nem lehetett alkalmazni az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának i. alpontjában szereplő szabályt, amelynek értelmében valamely közlekedési vállalkozás utazó személyzete azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, amely tagállamban e fióktelep vagy állandó képviselő található.

Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a jelen ügyben alkalmazható-e az ezt követő, a 14. cikk (2) bekezdése a) pontjának ii. alpontjában szereplő rendelkezés azzal, hogy az „elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazott személy, amelyben lakóhellyel rendelkezik” fogalmát a Bíróság által a „munkavállaló szokásos munkavégzési helye” 44/2001 rendelet 19. cikke 2. pontjának a) alpontja értelmében vett fogalmára tekintettel kidolgozott kritériumok alapján értelmezi.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Az EUB által az indokolásban megjelölt ítélkezési gyakorlatában tett megállapítások alapján lehet-e a légi közlekedési és légiutas-kísérő személyzeti ágazatban (3922/91/EGK rendelet) az »elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazott személy, amelyben lakóhellyel rendelkezik« [módosított 1408/71 rendelet] 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának ii. alpontjában szereplő fogalmát (a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés, a joghatóság és az egyedi munkaszerződések terén [44/2001/EK rendelet] használt,) a »munkavállaló szokásos munkavégzési helyének« [ez utóbbi rendelet] 19. cikke 2. pontjának a) alpontjában szereplő fogalomhoz hasonlóan értelmezni?”

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL 1971. L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.), különösen annak 13. és 14. cikke.

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.), különösen e rendelet 19. cikke (2) bekezdésének a) pontja.

A polgári légi közlekedés területén a műszaki előírások és a közigazgatási eljárások összehangolásáról szóló, 1991. december 16-i 3922/91/EGK tanácsi rendelet (HL 1991. L 373., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás 7. fejezet, 1. kötet, 348. o.).

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A regio decreto-legge del 4 ottobre 1935, n. 1827 – Perfezionamento e coordinamento legislativo della previdenza sociale (a társadalombiztosítás jogi szabályozásának tökéletesítéséről és koordinálásáról szóló, 1935. október 4-i 1827. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet; a GU 1935. október 26-i 251. számának 251. számú rendes melléklete) 37. cikke, amely úgy szól, hogy a rokkantbiztosítás, öregségnyugdíj-biztosítás, tuberkolózis megbetegedés és kényszerű munkanélküliség esetére szóló biztosítás állampolgárságtól függetlenül kötelező a 15. életévüket betöltött, 65 évnél nem idősebb fizetett férfi és női munkavállalók számára.

A decreto del presidente della Repubblica del 30 giugno 1965 n. 1124 – Testo unico delle disposizioni per l'assicurazione obbligatoria contro gli infortuni sul lavoro e le malattie professionali (a munkahelyi balesetek és foglalkoztatási megbetegedések elleni kötelező biztosításra vonatkozó rendelkezések egységes szerkezetbe foglalt szövegéről szóló, 1965. június 30-i 1124. sz. köztársasági elnöki rendelet, a GU 1965. október 13-i 257. számának 0. számú rendes melléklete) 1. cikke, amely úgy szól, hogy az INAIL-nál munkahelyibaleset-biztosítást kell kötni az olyan személyek vonatkozásában, akik „nem közvetlenül a felhasználó által mozgatott gépeket, nyomástartó berendezéseket, elektromos vagy hőberendezéseket és készülékeket kezelnek, valamint akiket egyébként üzemekben, laboratóriumokban vagy az ilyen gépek, berendezések vagy készülékek használatát igénylő munkák, kivitelezések vagy szolgáltatások végzése céljára szervezett helyeken alkalmaznak. [...]”

E rendelet 4. cikke úgy szól, hogy „[a] biztosítás kiterjed: 1) a javadalmazás módjától függetlenül azokra, akik más személy alkalmazásában vagy irányítása alatt, állandó vagy ideiglenes jelleggel, fizetett kétékezi munkát végeznek; [...]”

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az INPS és az INAIL az eljárásban annak megállapítását kérte, hogy a Ryanair az olasz jogi szabályozás értelmében – az INPS-nél a 2006. június és 2010. február közötti időszak, míg az INAIL-nál a 2008. január 25. és 2013. január 25. közötti időszak vonatkozásában – köteles volt biztosítani az Orio al Serio repülőtérre utazó személyzetként beosztott 219 munkavállalót.
- 2 Az INPS kereseti kérelmének alapját az 1935. évi 1827. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet 37. cikkének és az 1408/71 rendelet 13. cikkének a tényállásra történő alkalmazása, valamint az képezte, hogy a vizsgálat során

megállapítást nyert, hogy a munkavállalók Olaszország területén végeztek munkát.

- 3 Az INAIL megállapította, hogy a szóban forgó munkavállalókat a *crew room* megnevezésű működési telephelyen alkalmazzák, amely személyi számítógéppel, nyomtatóval, telefonnal és szolgálati közlemények tárolására szolgáló irodai polcokkal, valamint faxszal ellátott, helyhez kötött munkaállomásokkal van felszerelve, ebből pedig arra a következtetésre jutott, hogy az 1965. évi 1124. sz. köztársasági elnöki rendelet 1. és 4. cikke, valamint az 1935. évi 1827. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet 37. cikke alapján a szóban forgó munkavállalókat az INAIL-nál kötelezően biztosítani kell.
- 4 Mind a Tribunale di Bergamo (bergamói bíróság), mind pedig a Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság) megalapozatlannak nyilvánította az INPS és az INAIL kereseti kérelmeit. Közelebről, a Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság) – miután úgy ítélte meg, nem bizonyított, hogy a Ryanair által bemutatott E 101-es igazolások alapján mind a 219 munkavállaló biztosított – meghatározta az 1408/71 rendelet révén alkalmazandó szociális biztonsági jogot annak megállapításával, hogy a konkrét esetben Írországból származó irányelvek hatálya alá tartozó ír munkaszerződéssel foglalkoztatták az összes szóban forgó munkavállalót, és hogy e munkavállalók munkájukat naponta 45 percen keresztül Olaszország területén, a nap fennmaradó részében pedig Írországból lajstromozott légi járművek fedélzetén végezték; azt is megállapította, hogy a Ryanair Olaszország területén nem rendelkezik „fiókteleppel” vagy „állandó képviselettel”, amely az uniós jog értelmében megalapozná az olaszországi biztosítási kötelezettséget.
- 5 Ezenfelül a Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság) úgy ítélte meg, hogy a Ryanair Orio al Serio reptéren található, a 3922/91 rendelet III. melléklete értelmében vett „működési telephely” mint további kapcsolóelv időbeli hatály okán nem alkalmazható: e rendelet célját ugyanis a polgári légi közlekedés területén a műszaki előírások és a közigazgatási eljárások összehangolása képezte, és a fent említett kapcsolóelvet csak a 465/2012 rendelettel módosított 883/2004 rendelet 2010 májusában történt hatálybalépésével terjesztették ki a szociális biztonság területére.
- 6 Az INAIL kérelmét illetően a Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság) úgy ítélte meg, hogy a „működési telephely” mint kapcsolóelv 2010 áprilisát követő időszakokra történő esetleges alkalmazását megakadályozza az e kapcsolóelv relevanciájának bizonyítására alkalmas ténybeli körülmények teljes hiánya.
- 7 A Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság) ítélete ellen az INPS és az INAIL is felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Corte suprema di cassazionehoz (semmitőszék).

Az előzetes döntéshozatalra utalás indokainak rövid bemutatása

- 8 Az alapeljárás tényállása – amelyet nemzeti szinten az 1935. évi 1827. sz. rendkívüli királyi törvényerejű rendelet 37. cikke és az 1965. évi 1124. sz. köztársasági elnöki rendelet 1. és 4. cikke szabályoz – az uniós jog hatálya alá tartozik, mivel az az Írországra székkel rendelkező társaság alkalmazásában álló és az Orio al Serio repülőtéren lévő bázishelyről induló – többek között nemzetközi – légi járatok légiutas-kísérőszemélyzetének tagjaként munkát végző munkavállalókra alkalmazandó szociális biztonsági jog meghatározására vonatkozik.
- 9 Az alapeljárás tárgyát különösen az Európai Unió tagállamai szociális biztonsági rendszereinek koordinálásáról szóló 883/2004 rendelet 987/2009 rendelet 2009. szeptember 16-i elfogadását követő hatálybalépéséig (2010. május 1.) hatályos 1408/71 rendelet 13. és 14. cikkének értelmezése képezi.
- 10 A Corte d'appello di Brescia (bresciai fellebbviteli bíróság) kizárta, hogy a jelen ügyben fennállna az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának i. alpontjában szereplő kapcsolóelv, amely szerint a nemzetközi légi járatokat működtető légitársaság utazó személyzetének az e társaság székhelye szerintitől eltérő tagállam területén található fióktelepe vagy állandó képvisellete által alkalmazott tagja azon tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik, amely tagállamban e fióktelep vagy állandó képvisellete található. Ugyanis, amint arra a Bíróság a 2020. április 2-i C-370/17 és C-37/18. sz. ítéletében (ECLI:EU:C:2020:260) emlékeztetett, e rendelkezés alkalmazása megköveteli, hogy két kumulatív feltétel teljesüljön: azaz egyrészt, hogy az érintett légitársaság fiókteleppel vagy állandó képvisellettel rendelkezzen a székhelye szerintitől eltérő tagállamban, másrészt pedig, hogy a szóban forgó személyt ez az egység alkalmazza.
- 11 Mindazonáltal az is megvizsgálandó, hogy az alapügy tényállása beilleszthető-e a 14. cikk (2) bekezdése a) pontjának ii. alpontjában szereplő rendelkezés keretébe, amely szerint „[...] ha az adott személyt elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazzák, amelyben lakóhellyel rendelkezik, e személy e tagállam jogszabályainak hatálya alá tartozik még abban az esetben is, ha az őt alkalmazó vállalkozás annak a tagállamnak a területén nem rendelkezik székkel, fiókteleppel vagy állandó képvisellettel”.
- 12 Az első- és másodfokú eljárás során ugyanis megállapítást nyert, hogy: 1) a légitársaság az Orio al Serio repülőtéren a személyzet munkavégzésének irányítását és megszervezését szolgáló „működési telephellyel” rendelkezett; 2) ez a telephely számítógépekkel, telefonokkal, faxszal és a személyzettel, valamint a járatokkal kapcsolatos dokumentáció tárolására alkalmas polcokkal volt felszerelve; 3) a helyiséget a Ryanair személyzetének összes tagja használta az egyes műszakokra való előkészülés során, valamint azt követően végzendő tevékenységekre; 4) e telephelyen a személyzet repülésre átmenetileg alkalmatlan tagjai láttak el szolgálatot; 5) ezen a helyen a személyzet tagjai számára a

- légiutas-kísérő személyzet koordinálását végző, úgynevezett „supervisor” jelentette a viszonyítási pontot; 6) ez utóbbi ellenőrizte a személyzetet, és adott esetben behívta a saját otthonában készenléti szolgálatban lévő személyzetet, akiknek az otthona legfeljebb egy órányira lehetett a repülőtértől.
- 13 E tényadatok tükrében meg kell határozni, hogyan értelmezendő az „elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazott személy, amelyben lakóhellyel rendelkezik” fogalma, figyelembe véve, hogy – az 1408/71 rendelet 14. cikke (2) bekezdése a) pontjának értelmében – olyan „személy[ről] [van szó], aki egy olyan vállalkozás hajózó [helyesen: utazó vagy hajózó] személyzetének tagja, amely más vagy saját számlájára nemzetközi vasúti, közúti, légi [...] személyszállítási vagy áru fuvarozási szolgáltatást végez”.
- 14 E rendelkezés szövege értelmében meg kell bizonyosodni arról, hogy az alkalmazás elsődlegesen egy adott tagállam területén történik; e célból nem észszerű figyelembe venni azt, hogy mely országban lajstromozták azt a légi járművet, amelyen a légi személyzet munkát végez, tekintettel arra, hogy a szóban forgó légi jármű a lajstromozásának helye szerinti állam területének minősül, így az elsődleges alkalmazás helye azzal az országgal egyezne meg, amelyben a légi járművet lajstromozták.
- 15 Ez az értelmezés nem tűnik helyesnek, mivel olyan légi személyzetről van szó, amely szükségszerűen végez munkát elsődlegesen légi járművek fedélzetén; ezenfelül a 14. cikk (2) bekezdése a) pontjának ii. alpontjában szereplő rendelkezést úgy kell értelmezni, hogy az kivételt képez a munkáltató székhelye mint kapcsolóelv alól. Az elsődleges alkalmazási helyet alighanem úgy kell értelmezni, hogy arról a helyről van szó, ahol a munkavégzés jelentős része megvalósul, vagyis az a hely, ahol vagy ahonnan a munkavállaló a munkáltatója felé fennálló kötelezettségeinek legfontosabb részét ténylegesen teljesíti, ez alól azonban kivételt képez a légi jármű fedélzetén végzett tevékenység, mivel ellenkező esetben végső soron ez utóbbi hely megegyezne a 14. cikk (2) bekezdésének a) pontja szerinti helynek, amely rendelkezés alól azonban a fent említett rendelkezés eltérésnek minősül (amint azt a „következő megszorításokkal” kifejezés egyértelművé teszi).
- 16 Úgy tűnik, hogy a rendelkezés célja az alkalmazandó szociális biztonsági jog meghatározását illetően az, hogy a munkáltató székhelyével mint kapcsolóelvvvel szemben a munkavégzés alapvető elemei tényleges megvalósulásának helyét mint kapcsolóelvet juttassa érvényre, amely utóbbi megoldás jobban biztosítja a tényleges ellenőrzés szociális biztonsági intézkedések tiszteletben tartásáért felelős szervek általi végzését, az említett intézkedések teljes körű érvényesülését és a szociális ellátásoknak az érdekeltek által történő hatékonyabb igénybe vételét.
- 17 E cél megvalósítható az „elsődlegesen annak a tagállamnak a területén alkalmazott személy, amelyben lakóhellyel rendelkezik” fogalmának olyan értelmezésével, amely ugyanazokon a szempontokon alapul, mint amelyekkel a Bíróság – ismételten csak a légi közlekedési és a légiutas-személyzeti ágazatban –

- a „munkavállaló szokásos munkavégzési helye” 44/2001 rendelet 19. cikke 2. pontjának a) alpontjában szereplő fogalmát értelmezte.
- 18 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság a 2017. szeptember 14-i Sandra Nogueira és társai ítélet (C-168/16 és C-169/16, ECLI:EU:C:2017:688) 57. pontjában a „munkavállaló szokásos munkavégzési helyének” a 44/2001 rendelet 19. cikke 2. pontjának a) alpontja értelmében vett fogalmát illetően megállapította, hogy azon tagállam szerinti kapcsolóelvet, ahol a munkavállaló rendszerint a munkáját végzi, tágan kell értelmezni (lásd analógia útján: 2013. szeptember 12-i Schlecker ítélet, C-64/12, EU:C:2013:551, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 19 A Bíróság ebben az ítéletben – amely szintén a valamely légitársaság légi személyzetének tagjaiként alkalmazott munkavállalókra vonatkozott – rámutatott arra, hogy valamely tagállam bírósága „[...] amennyiben nem tudja kétséget kizáróan meghatározni a »munkavállaló szokásos munkavégzési helyét«,” be kell, hogy azonosítsa azt „a helyet, ahonnan” e munkavállaló a munkáltatója felé fennálló kötelezettségeit elsősorban teljesíti, egy sor valószínűsítő körülmény felkutatása és értékelése révén, amely módszer lehetővé teszi a munkavállaló tevékenységével összefüggő összes elem figyelembevételét, ugyanakkor azt is meg kell akadályoznia, hogy a „munkavállaló szokásos munkavégzési helye” fogalmához hasonló fogalmat használják eszközül, illetve hogy az hozzájáruljon az előírt kötelezettségek megkerüléséhez vezető lehetséges stratégiák megvalósításához (lásd analógia útján: 2016. október 27-i D’Oultremont és társai ítélet, C-290/15, EU:C:2016:816, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 20 Ezenfelül a Bíróság a közlekedési ágazatbeli munkaviszonyok különleges természetére tekintettel a 2011. március 15-i Koelzsch ítéletben (C-29/10, EU:C:2011:151, 49. pont), valamint a 2011. december 15-i Voogsgeerd ítéletben (C-384/10, EU:C:2011:842, 38–41. pont) számos olyan támpontot határozott meg, amelyeket a nemzeti bíróságok figyelembe vehetnek: annak megállapítása, hogy melyik tagállamban található az a hely, ahonnan a munkavállaló a fuvarozási feladatait végzi, az a hely, ahová a munkavállaló feladatai elvégzését követően visszatér, ahol a feladataival kapcsolatos utasításokat kapja, és a munkáját szervezi, az a hely, ahol a munkaeszközök találhatóak, valamint hogy hol állomásoznak azok a repülőgépek, amelyek fedélzetén a munkát szokásosan végzik.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság e megfontolások tükrében az alapeljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából a fenti kérdést terjesztette a Bíróság elé.